

การศึกษากระบวนการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัย ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พหุกรณีศึกษา*

THE DEVELOPMENT PROCESS OF CONTEMPORARY WICKERWORK CRAFT INNOVATORS UNDER THE CREATIVE ECONOMY CONCEPT: A MULTIPLE CASE STUDY

ปริยศรี พรหมจินดา*, โสมฉาย บุญยานันต์, ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

Priyasri Promchinda*, Soamshine Boonyananta, Duangkamol Traiwichitkhun

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Priyasri.promchinda@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของกรณีศึกษาที่เป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และศึกษากระบวนการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของกรณีศึกษา ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา แบ่งเป็น 2 ระยะ 1) ศึกษาคุณลักษณะของกรณีศึกษาเป็นนักสร้างสรรค์ที่มีความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเกณฑ์คัดเลือกแบบเจาะจง 5 ราย เก็บข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกต และ 2) ศึกษากระบวนการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกประเภทและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานมีคุณลักษณะ 1) ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ 2) ด้านแรงบันดาลใจ 3) ด้านการทำงานและการแก้ไขปัญหา และ 4) ด้านความเข้าใจเชิงธุรกิจ นักสร้างสรรค์มีกระบวนการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ใช้ทักษะนวัตกรรม ได้แก่ การเชื่อมโยงภูมิปัญญากับการออกแบบร่วมสมัย การตั้งคำถามเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่า การสังเกตวัสดุ ตลาดและผู้บริโภค การสร้างเครือข่ายกับช่างฝีมือและผู้เชี่ยวชาญ การทดลองพัฒนาเทคนิคและวัสดุใหม่ และการเล่าเรื่องถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรมและเพิ่มมูลค่า นักสร้างสรรค์มีลำดับการใช้ทักษะและนำหนักต่างกัน ส่วนสำคัญ คือ การสร้างเครือข่ายกับชุมชนและช่างฝีมือภูมิปัญญา องค์ความรู้ใหม่ คือ 1) การใช้ทักษะความเป็นนวัตกรรมสอดคล้องวัฒนธรรม การศึกษา และประสบการณ์ 2) การแปลงความรู้เกิดขึ้นเป็นวงจรคู่ขนาน และ 3) การบูรณาการวงจรความรู้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สมบูรณ์

คำสำคัญ: ความเป็นนวัตกรรม, นวัตกรรมศิลปหัตถกรรม, หัตถกรรมจักสานร่วมสมัย, เศรษฐกิจสร้างสรรค์, พหุกรณีศึกษา

Abstract

This research aims to investigate the characteristics of innovative craftspeople in contemporary wickerwork artisanship within the creative economy framework and to examine their developmental processes. The study employs a qualitative multiple case study methodology divided into two phases: 1) An examination of the characteristics of five purposively selected creative innovators in contemporary wickerwork artisanship within the creative economy context, using document analysis and related research to establish selection criteria, with data collected through in-depth interviews and observation; and 2) An analysis of the developmental processes of contemporary wickerwork artisanship within the creative economy framework, utilizing data categorization and triangulation methods. The findings reveal that innovative wickerwork artisans demonstrate four characteristic domains: 1) Education and learning approaches; 2) Sources of inspiration; 3) Work methodologies and problem-solving techniques; and 4) Business understanding. The creative practitioners develop their innovative contemporary wickerwork artisanship through employing multiple skills: connecting traditional wisdom with contemporary design; formulating questions to develop products and enhance value; observing materials, markets, and consumer preferences; establishing networks with craftspeople and experts; experimenting with new techniques and materials; and storytelling to convey cultural value and increase product worth. These creative practitioners apply these skills in varying sequences and intensities, with the establishment of networks with communities and traditional craftspeople serving as a crucial component. The research contributes new knowledge in three areas: 1) The application of innovative skills congruent with cultural contexts, educational backgrounds, and experiential knowledge; 2) The occurrence of knowledge transformation through parallel cyclical processes; and 3) The integration of knowledge cycles resulting in comprehensive knowledge transfer.

Keywords: Innovator Mindset, Art Craft Innovators, Contemporary Wickerwork, Creative Economy, Multiple Case Study

บทนำ

นับตั้งแต่ปี 2559 รัฐบาลได้ประกาศแนวคิดประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนประเทศ เน้นการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนของเศรษฐกิจ และได้มีการปรับเปลี่ยนหน่วยงานภาครัฐให้สอดคล้องกับนโยบายที่สร้างขึ้น เช่น การเปลี่ยนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีหน้าที่เพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562) รวมถึงมีการควรวมกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ากับสำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เพื่อก่อตั้งเป็นกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมการพัฒนา

นวัตกรรมในประเทศ (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562) นอกจากนี้ยังได้มีการจัดตั้งสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ เมื่อปี 2546 เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2565) ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาเริ่มพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมในหลายมหาวิทยาลัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรม ตลอดจนให้ความสำคัญกับการพัฒนานวัตกรรม (Innovator)

แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยรัฐบาลได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่มีความต่อเนื่องมายังร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 13 อันมีเป้าหมายมุ่งเน้นการพัฒนากำลังคนให้ตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ โดยเปลี่ยนทุกอาชีพให้มีทักษะที่จำเป็น และเชื่อมโยงมิติทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยให้ความสำคัญกับการสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ (Creative Product) ที่มีรากฐานจากภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรม (Howkins, J., 2013) ตลอดจนการพัฒนาต่อยอดเอกลักษณ์ความเป็นไทยในรูปแบบร่วมสมัยเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ โดยเศรษฐกิจสร้างสรรค์มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความรู้และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีพื้นฐานความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะสร้างและพัฒนาในทุกระดับอาชีพหากได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสม (วรัทยา ธรรมกิตติภพ, 2561)

ศิลปหัตถกรรมจักสานเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนภูมิปัญญา ทักษะฝีมือ และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น การพัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาดั้งเดิม การสร้างสรรค์หัตถกรรมจักสานแต่เดิมเป็นไปเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี วิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้บทบาทและคุณค่าของหัตถกรรมจักสานในสังคมเปลี่ยนแปลง หากไม่มีการปรับตัวและพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน อาจสูญหายไปในที่สุด

จากข้อมูลของกรมพัฒนาชุมชนในปี 2561 พบว่า มีผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา จำนวนกว่า 40% ที่ไม่ผ่านมาตรฐานสากล (สุภารักษ์ จูตระกูล, 2563) สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการพัฒนาศิลปหัตถกรรมไทยให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามความต้องการของตลาด นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นผู้ส่งออกวัตถุดิบจักสานไม้และหวายในอันดับต้น ๆ ของโลก แต่กลับไม่อยู่ในรายชื่อประเทศที่มียอดการส่งออกผลิตภัณฑ์จักสานแปรรูปและมีแนวโน้มการส่งออกลดลง เป็นต้นมา (กรมป่าไม้, 2561) แสดงให้เห็นถึงขีดจำกัดในการสร้างมูลค่าเพิ่มและการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานไทยในตลาดโลก การผสมผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ก่อให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมที่มีเอกลักษณ์ ตอบสนองความต้องการของตลาดปัจจุบัน และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล จำเป็นต้องอาศัยนวัตกรรม (Innovator) ที่มีความสามารถในการตั้งคำถาม ริเริ่มสร้างสรรค์ ช่างสังเกต มีความรู้จากประสบการณ์และนำมาเชื่อมโยงเพื่อสร้างสรรค์กระบวนการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ (Dyer, J. et al., 2011) เพื่อสามารถนำภูมิปัญญาดั้งเดิมมาพัฒนาและสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมที่มีทั้งคุณค่าทางวัฒนธรรมและมูลค่าทางเศรษฐกิจ

กระบวนการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยและการแข่งขันในระดับสากลจำเป็นต้องอาศัยผู้สร้างสรรค์ที่มีความเป็นนวัตกรรมโดยเฉพาะในหัตถกรรม การศึกษากรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ หรือวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เป็นวิธีที่จะช่วยสกัดความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) จากผู้เชี่ยวชาญมาเป็นความรู้

ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ที่สามารถถ่ายทอดและเรียนรู้ได้ และเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้สร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมไทยรุ่นใหม่ในอนาคต งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษากระบวนการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยศึกษาจากหลากหลายกรณีศึกษา (Multiple Case Studies) ของนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานที่ประสบความสำเร็จมีหลักฐานเชิงประจักษ์ อาทิ สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากภูมิปัญญาไทยและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในระดับโลก เพื่อนำข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาศิลปหัตถกรรมจักสานไทยซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากำลังคนและยกระดับศิลปหัตถกรรมไทยให้เข้มแข็งและยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กรณีศึกษาพหุกรณี (Multiple Case Study Research) โดยศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษาที่เป็นนักสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตและผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

ผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ นักสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จำนวน 5 คน ช่างผู้ผลิตหัตถกรรมจักสานที่ทำงานกับนักสร้างสรรค์ จำนวน 5 คน ทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นนักสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยที่มีแนวปฏิบัติที่ดี มีชื่อเสียงด้านการออกแบบและผลิตหัตถกรรมร่วมสมัยจากภูมิปัญญาไทย มีผลงานและรางวัลด้านศิลปหัตถกรรมร่วมสมัยเป็นที่ประจักษ์ ดำเนินกิจการและมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 5 ปี ใช้วัสดุในท้องถิ่น โดยผู้ใช้ข้อมูลต้องมีความสมัครใจและยินยอมในการให้สัมภาษณ์และสังเกตดำเนินกิจการมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี ใช้วัสดุในท้องถิ่น โดยผู้ใช้ข้อมูลต้องมีความสมัครใจและยินยอมในการให้สัมภาษณ์และสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและการพัฒนาศิลปหัตถกรรมไทยร่วมสมัยในภาพรวม รวมผู้ใช้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน

- 1) ด้านการนวัตกรรมการ
- 2) ด้านการจัดการเรียนรู้
- 3) ด้านการสอนศิลปศึกษา
- 4) ด้านศิลปหัตถกรรมไทยร่วมสมัย
- และ 5) ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมีประสบการณ์ทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี

แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปจากนักสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัย ประวัติและกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัย ความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินธุรกิจ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัย เก็บข้อมูลด้วยการบันทึกภาพนิ่งและเสียง การจดบันทึก แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

แบบสังเกต เพื่อบันทึกพฤติกรรม ด้วยการจดบันทึก บันทึกภาพนิ่งและเสียง ผู้สร้างสรรค์ ศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัย ต่อการดำเนินงาน การแก้ปัญหา

แบบวิเคราะห์เอกสาร ใช้เก็บข้อมูลเชิงเอกสารเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยทั้งในไทย และต่างประเทศในปัจจุบัน แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นนวัตกรรม ข้อมูลเกี่ยวกับนักสร้างสรรค์ศิลปะหัตถกรรม จักสานร่วมสมัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบสังเกต และแบบวิเคราะห์เอกสาร ผ่านการ ตรวจสอบเชิงเนื้อหา (IOC) ค่ะแนน โดยผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและ นำไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีลักษณะคล้ายกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจริง จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบ ความเข้าใจ มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 1.00 มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา

การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะเวลา คือ ระยะเวลาที่ 1 ศึกษากระบวนการเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วม สมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสังเกต และแบบวิเคราะห์เอกสาร ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อ้างอิงเลขที่ 131/67 โดยระยะเวลาที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จำแนกประเภท และตรวจสอบ ข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (วรณีย์ แกมเกตุ, 2551)

ผลการวิจัย

คุณลักษณะของกรณีศึกษาที่เป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัย ดังต่อไปนี้

นักสร้างสรรค์ 1 สำเร็จการศึกษาด้านการจัดการศิลปะ ด้านประยุกต์ศิลป์และจิตรกรรม มีประสบการณ์ ทำงานด้านศิลปหัตถกรรมมากกว่า 20 ปี มีแรงจูงใจในการเป็นศิลปินมาจากครอบครัวและเห็นงานศิลปะใน ท้องถิ่น ชื่นชอบการประกวดวาดภาพตั้งแต่ประถมศึกษามีพัฒนาการจากช่างฝีมือท้องถิ่นสู่นักออกแบบระดับ สากล ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการออกแบบร่วมสมัยพัฒนาเทคนิคการทำงานกับไม้ไผ่และวัสดุธรรมชาติ พร้อมกับจัดการห่วงโซ่อุปทานการผลิตและทีมงานช่างฝีมือ

นักสร้างสรรค์ 2 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทด้านสถาปัตยกรรม สาขาเทคโนโลยีงานไม้ ทำงานด้าน สถาปัตยกรรมมาประมาณ 20 ปี และด้านหัตถกรรมมาประมาณ 15 ปี ทำงานร่วมกับชุมชนหัตถกรรมทั่วประเทศ มีแรงบันดาลใจในการทำงาน คือ ความสนใจในการค้นพบและนำเสนอเรื่องราวของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ หายไป ต้องการอนุรักษ์งานหัตถกรรมที่กำลังจะสูญหาย มุ่งเชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับคนรุ่นปัจจุบัน

นักสร้างสรรค์ 3 สำเร็จการศึกษาด้านออกแบบอุตสาหกรรมศิลป์ สนใจงานหัตถกรรมจากการลงพื้นที่ที่ ชุมชนเมื่อเป็นนักศึกษา มีโอกาสทำงานกับแบรนด์หัตถกรรมที่มีชื่อเสียงและมีโอกาสทำงานวิจัยร่วมกับชุมชนกว่า 50 แห่ง มีแรงบันดาลใจในการเป็นนักออกแบบมาจากความชื่นชอบในวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของงานหัตถกรรม ต้องการ รักษาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องการสร้างสรรค์ผลงานที่มีเอกลักษณ์

นักสร้างสรรค์ 4 สำเร็จการศึกษาจากสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์ เริ่มต้นทำงานในอุตสาหกรรมยานยนต์ที่ บริษัทสามมิตรมอเตอร์ ออกแบบอุปกรณ์ตกแต่งรถยนต์ เมื่อมีโอกาสทำงานด้านออกแบบกับโรงแรมทำให้หันมา

สนใจงานหัตถกรรมที่ทำงานร่วมกับชุมชน ตั้งแต่ต้นทิวาสตุ ลงมือผลิต จนก่อตั้งแบรนด์และบริษัทออกแบบของตนเอง มีแรงจูงใจ คือ การได้เห็นแบรนด์หัตถกรรมของประเทศตะวันออกในงานแสดงสินค้า

นักสร้างสรรค์ 5 สำเร็จการศึกษาในสาขาศิลปกรรม มีประสบการณ์ในการโฆษณาในตำแหน่งนักสร้างสรรค์งานอีเวนต์ประมาณ 20 ปี ก่อตั้งสตูดิโอธุรกิจออกแบบและดำเนินธุรกิจมากกว่า 10 ปี มีแรงจูงใจในการออกแบบจากความชอบงานศิลปะและงานช่างตั้งแต่วัยเด็ก สนใจการทดลองและการประดิษฐ์ของเล่นด้วยตนเอง มีมุมมองในการนำวัสดุเหลือใช้มาสร้างเป็นสิ่งใหม่

จากการวิเคราะห์ พบว่า นักสร้างสรรค์มีคุณลักษณะร่วม ดังนี้

1. ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ มีพื้นฐานการศึกษาในสายศิลปะและการออกแบบ ระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีถึงปริญญาเอกและมีประสบการณ์การทำงาน นักสร้างสรรค์เรียนรู้ผ่านการลงพื้นที่จริง ศึกษาเอกสารและข้อมูลอ้างอิง ทดลองและพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

“สองอย่าง ก็คือ เรียน folk ที่เป็นศิลปะไทยพื้นบ้าน แล้วเรียนความเป็นโมเดิร์นอาร์ตเอามาผสมกันจากสถาบัน มันคือ ความเป็นสากลจากความเป็นพื้นฐานรากหญ้าเป็นรากของเรา เป็นพ่อแม่ปู่ย่าตายาย เป็นที่เกิดของเรา นี่คือนี่ที่เราเกิดมา จึงเอาสองอันมา combine กัน” (นักสร้างสรรค์ 1, 2567)

2. ด้านแรงบันดาลใจ มีความสนใจในงานศิลปะและงานฝีมือ ต้องการอนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวทางการทำงาน มีความคิดเชิงนวัตกรรม มองวัสดุในมุมใหม่หรือใช้วัสดุเหลือใช้ ผสมผสานเทคนิคดั้งเดิมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ สร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการออกแบบ

“นวัตกรรมเป็นผู้คิดค้น ผู้ทดลองสร้างสิ่งใหม่ ๆ ถ้าเป็นนวัตกรรมเรื่องงานหัตถกรรม มันคือ การสร้างสิ่งใหม่ ๆ ของงานหัตถกรรมจากรูปแบบเดิมไปสู่รูปแบบใหม่ที่ยั่งยืนตอบสนองผู้บริโภค ผู้ใช้งานในยุคปัจจุบัน” (นักสร้างสรรค์ 4, 2567)

3. ด้านแนวทางการทำงานและการแก้ปัญหา นักสร้างสรรค์ผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับการออกแบบร่วมสมัย สร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว รักษามาตรฐานคุณภาพงานฝีมือ วางแผนการทำงานเป็นขั้นตอน แบ่งงานตามความเชี่ยวชาญ จ้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านสำหรับงานบริหาร และยังใช้ประสบการณ์เดิมในการแก้ปัญหา ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเมื่อจำเป็น วางแผนป้องกันปัญหาจากประสบการณ์ที่ผ่านมา

“ผมจะโชว์เทคนิคนั้นขึ้นมา อย่างเช่นที่เอาไปขาย คือ มันจะเป็นการมัด มัดปากกระbung แต่ผมเอามามัดกับพวกหญ้าฟางแล้วก็สร้างฟอร์มใหม่...คนชอบไปบอกว่าไทย มันคือ ต้องแบบสนุก ๆ ...แต่ว่ามันถึงมันควรจะแบบมีค่าที่ลึกกว่านั้นมั้ง...แผนปลายทาง ก็คือ เราอยากจะกระจายงานไปให้ชุมชนได้... พวกตัวเล็ก ๆ มันจะมีชิ้นเล็ก ๆ เนี่ยถอดได้ยกไปทำได้” (นักสร้างสรรค์ 3, 2567)

4. ด้านความเข้าใจเชิงธุรกิจ มีความเข้าใจความต้องการของผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มและมุ่งเน้นตลาดระดับสูง ทั้งในและต่างประเทศ

“งานหัตถกรรมเนาะ ผมว่าอย่างแรกก็เรื่องของการทำงาน จะไม่ได้หมายถึงว่าการเป็นของชั่วคราวนะ คือ เราควรจะทำผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้มันกลายเป็นฮีโร่แทนแค่เป็นของเสริม...ทำปากก ทำหมวกทำสินค้าของต้นกกหรือปากกให้มันเป็นธรรมชาติที่สวยงาม...ถ้าเราผลิตภัณฑ์ในงานหัตถกรรมหรือพื้นที่ทำหัตถกรรมเนี่ย มันกลายเป็นพื้นที่สร้างประสบการณ์...พื้นที่ทางเศรษฐกิจตัวหลักแทนการทำงานเป็นตัวหลัก แล้วให้หัตถกรรมเป็นของฝากของการท่องเที่ยว” (นักสร้างสรรค์ 2, 2567)

จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการเก็บข้อมูลของนักสร้างสรรค์มาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดทักษะความเป็นนวัตกรรม ศิลปะหัตถกรรมจักสานร่วมสมัย สรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์ทักษะนวัตกรรมของนักสร้างสรรค์ศิลปะหัตถกรรมจักสานร่วมสมัย

ทักษะของนวัตกรรม	นักสร้างสรรค์ 1	นักสร้างสรรค์ 2	นักสร้างสรรค์ 3	นักสร้างสรรค์ 4	นักสร้างสรรค์ 5
1. การเชื่อมโยง ภูมิปัญญากับ นวัตกรรม (Associating)	เชื่อมโยงศิลปะ ดั้งเดิมกับการ ออกแบบร่วมสมัย	เชื่อมโยง ประวัติศาสตร์ กับคนปัจจุบัน	เชื่อมโยงเทคนิคจัก สานดั้งเดิมกับการ ออกแบบร่วมสมัย	เชื่อมโยงความรู้ อุตสาหกรรมกับ หัตถกรรมที่ใช้ วัสดุอื่น ๆ เช่น โลหะ พลาสติก	เชื่อมโยงวัสดุ เหลือใช้กับการ สร้างผลิตภัณฑ์ ใหม่ มองเห็น ประโยชน์ใหม่ ในสิ่งที่ถูกทิ้ง
2. การตั้งคำถาม เพื่อพัฒนา ผลิตภัณฑ์ (Questioning)	ตั้งคำถามเกี่ยวกับ การสร้าง มูลค่าเพิ่มจากงาน หัตถกรรม	ตั้งคำถามเกี่ยวกับ การฟื้นฟู ภูมิปัญญาที่กำลัง สูญหายและการ นำมาเล่าใหม่ ให้น่าสนใจ	ตั้งคำถามเกี่ยวกับ การผสมผสาน วัฒนธรรมจาก ทั่วโลก	ตั้งคำถามเกี่ยวกับ การใช้วัสดุแต่ ไม่ใช้วิธีเดิม	ตั้งคำถาม เกี่ยวกับการใช้ วัสดุเหลือใช้
3. การสังเกต ตลาดและผู้บริโภค (Observing)	สังเกตภูมิปัญญา ท้องถิ่นและศิลปะ ในวัด ศึกษา เทคนิคการ จักสานดั้งเดิม	สังเกตรายละเอียด ทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม	สังเกตวิถีชีวิตของ ชุมชนหัตถกรรม ที่เรียบง่าย ลงพื้นที่ ศึกษาชุมชน	สังเกตเก็บข้อมูล จากชุมชนและ งานแสดงสินค้า	สังเกตคุณสมบัติ วัสดุเหลือใช้จาก งานอีเวนท์
4. การสร้าง เครือข่าย ความร่วมมือ (Networking)	สร้างเครือข่ายกับ แบรนด์ระดับโลก และช่างฝีมือ ท้องถิ่น	ทำงานร่วมกับ ชุมชนหัตถกรรม และสร้างเครือข่าย ช่างฝีมือที่มี คุณภาพ	สร้างเครือข่าย ความร่วมมือ ในวงการออกแบบ และทำงานร่วมกับ ชุมชนจำนวนมาก	สร้างเครือข่าย และความร่วมมือ กับผู้เชี่ยวชาญ ในด้านต่าง ๆ	สร้างความ ร่วมมือกับผู้ผลิต ที่เชี่ยวชาญ ในกรณีที่ต้อง ผลิตปริมาณมาก

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์ทักษะนวัตกรรมของนักสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัย (ต่อ)

ทักษะของนวัตกรรม	นักสร้างสรรค์ 1	นักสร้างสรรค์ 2	นักสร้างสรรค์ 3	นักสร้างสรรค์ 4	นักสร้างสรรค์ 5
5. การทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Experimenting)	ทดลองพัฒนาเทคนิคไม้ไผ่และวัสดุธรรมชาติ เน้นการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติ	ทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ผ่านการศึกษาค้นคว้า และลงพื้นที่เก็บข้อมูล	ทดลองและพัฒนาวัสดุและเทคนิคใหม่	ทดลองใช้วัสดุเหลือใช้จากอุตสาหกรรม	เน้นการเรียนรู้ผ่านการทดลอง การลงมือทำ และพัฒนาด้วยเทคนิคต่าง ๆ

จากตารางที่ 1 พบว่า นักสร้างสรรค์มีทักษะสำคัญของที่สอดคล้องกับแนวคิดทักษะความเป็นนวัตกรรมในบริบทของศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยได้ ดังนี้

1. การเชื่อมโยง (Associating) เป็นการเชื่อมโยงภูมิปัญญากับนวัตกรรมนักสร้างสรรค์ทุกคนมีความสามารถในการเชื่อมโยงภูมิปัญญาดั้งเดิมกับแนวคิดร่วมสมัย เชื่อมโยงองค์ความรู้หลากหลายศาสตร์ และเชื่อมโยงวัสดุกับความต้องการของผู้บริโภคสมัยใหม่

2. การตั้งคำถาม (Questioning) เป็นการตั้งคำถามเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ นักสร้างสรรค์ทั้งหมดตั้งคำถามเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่ม การใช้วัสดุในมิติใหม่ และการรักษาภูมิปัญญาให้ยั่งยืน

3. การสังเกต (Observing) เป็นการสังเกตวัสดุ การสร้างสรรค์ที่นำไปสู่ประโยชน์ทางการตลาดและความเข้าใจผู้บริโภค ทุกคนใช้การสังเกตอย่างละเอียดในการเก็บข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นการสังเกตวัสดุ เทคนิคดั้งเดิม วิถีชีวิตชุมชน หรือแนวโน้มการตลาด

4. การสร้างเครือข่าย (Networking) เป็นการสร้างความร่วมมือกับนักสร้างสรรค์ทุกคนให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งกับช่างฝีมือ ชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ และตลาดระดับสากล

5. การทดลอง (Experimenting) เป็นการทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการทำงานสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นการทดลองเทคนิค วัสดุ หรือรูปแบบใหม่ ๆ

นอกจากนี้ ยังพบทักษะการเล่าเรื่อง (Storytelling) ซึ่งเป็นทักษะที่แสดงถึงความเข้าใจในความต้องการของผู้บริโภคและสามารถในการสื่อสารคุณค่าและเรื่องราวของศิลปหัตถกรรมที่สร้างขึ้นไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักสร้างสรรค์มีทักษะนวัตกรรมมีความโดดเด่นที่แตกต่างกัน สะท้อนถึงแนวทางการสร้างนวัตกรรมของแต่ละคนที่แตกต่างกัน

กระบวนการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัย ตามกรอบแนวคิดทักษะความเป็นนวัตกรรม โดยวิเคราะห์ลำดับและความสัมพันธ์ที่พบในนักสร้างสรรค์ พบกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมของนักสร้างสรรค์ที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 2 กระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมและการประยุกต์ในงานศิลปหัตถกรรม

นักสร้างสรรค์	กระบวนการสร้างสรรค์ที่โดดเด่น	การนำทักษะมาประยุกต์ในงานศิลปหัตถกรรม
นักสร้างสรรค์ 1	การบูรณาการองค์ความรู้กับงานหัตถกรรมร่วมสมัย	1. สังเกตและเรียนรู้ศิลปะในท้องถิ่นและงานคุณภาพสากล 2. การเชื่อมโยงศิลปะพื้นบ้านกับเข้ากับศิลปะร่วมสมัย 3. การตั้งคำถามเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 2 กระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมและการประยุกต์ในงานศิลปหัตถกรรม (ต่อ)

นักสร้างสรรค์	กระบวนการสร้างสรรค์ที่โดดเด่น	การนำทักษะมาประยุกต์ในงานศิลปหัตถกรรม
นักสร้างสรรค์ 2	การอนุรักษ์และตีความมรดกทางวัฒนธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 4. การพัฒนาเทคนิคงานไม้และวัสดุธรรมชาติที่เป็นวัสดุท้องถิ่น 5. การสร้างเครือข่ายกับช่างฝีมือไทยและแบรนด์ระดับสากล
นักสร้างสรรค์ 3	การเรียนรู้จากชุมชนและการพัฒนาเชิงธุรกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสังเกตและศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อรักษาองค์ความรู้ดั้งเดิม 2. การตั้งคำถามเชิงคุณค่าเกี่ยวกับภูมิปัญญาสู่การฟื้นฟูหัตถกรรมที่กำลังจะสูญหาย 3. การเล่าเรื่องของประวัติศาสตร์ผ่านผลิตภัณฑ์ช่วยเพิ่มมูลค่าให้งานหัตถกรรม 4. การทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากฐานภูมิปัญญาดั้งเดิม 5. การมีเครือข่ายการทำงานกับชุมชนหัตถกรรมทั่วประเทศ
นักสร้างสรรค์ 4	การพัฒนาระบบการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสังเกตวิถีชีวิตชุมชนหัตถกรรมและสังเกตความต้องการของตลาดหัตถกรรม 2. การทำงานร่วมกับชุมชนเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาและสร้างความยั่งยืนให้กับงานหัตถกรรม 3. การทดลองนำเทคนิคดั้งเดิมมาประยุกต์กับวัสดุใหม่แสดงถึงการต่อยอดเทคนิคดั้งเดิมให้มีความร่วมสมัย 4. การเชื่อมโยงหัตถกรรมข้ามวัฒนธรรมช่วยสร้างมุมมองใหม่และขยายตลาดศิลปหัตถกรรมไทย 5. ตั้งคำถามเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ไทยให้งานหัตถกรรม
นักสร้างสรรค์ 5	แนวคิดความยั่งยืนในงานศิลปหัตถกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสังเกตวัสดุและตลาดอย่างละเอียดช่วยให้เข้าใจข้อจำกัดและโอกาสของวัสดุท้องถิ่น 2. การตั้งคำถามเกี่ยวกับวิธีการใหม่ช่วยพัฒนากระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นแต่ยังคงรักษาคุณค่างานฝีมือ 3. การเชื่อมโยงหัตถกรรมจักสานเข้ากับวัสดุอื่น ๆ 4. การสร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญให้เกิดเทคนิคใหม่และนวัตกรรมในการสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรม 5. การทดลองใช้วัสดุเหลือใช้จากอุตสาหกรรมและการ Upcycling
นักสร้างสรรค์ 5	แนวคิดความยั่งยืนในงานศิลปหัตถกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสังเกตของเหลือใช้ที่สามารถนำมาใช้กับภูมิปัญญาดั้งเดิม 2. การเชื่อมโยงวัสดุเหลือใช้กับประโยชน์ใหม่สะท้อนแนวคิด Upcycling ที่เพิ่มมูลค่าให้วัสดุที่ถูกมองข้าม 3. การตั้งคำถามเชิงคุณค่าเรื่องความยั่งยืนสอดคล้องกับกระแสโลกปัจจุบันและช่วยสร้างจุดขายใหม่ให้งานหัตถกรรม 4. การทดลองผ่านการลงมือทำ เรียนรู้จากการทดลอง 5. การสร้างเครือข่ายกับผู้ผลิตที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง

การวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมยังพบประเด็นที่ส่งผลต่อกระบวนการสร้างสรรค์ในบริบทศิลปหัตถกรรม ดังนี้

1. การถ่ายทอดความรู้และทักษะ มีแนวโน้มเรียนรู้ผ่านระบบการศึกษาและการวิจัย และเรียนรู้ผ่านการปฏิสัมพันธ์กับช่างฝีมือโดยตรง ซึ่งเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้ในงานหัตถกรรมที่มีทั้งความรู้ชัดแจ้ง (Explicit knowledge) และความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) อย่างชัดเจน

2. ความสมดุลของคุณค่าทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางธุรกิจ นักสร้างสรรค์ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรมและความยั่งยืน และมุ่งเน้นการพัฒนาเชิงธุรกิจและการตลาดในเวลาเดียวกัน ซึ่งเป็นความท้าทายในงานศิลปหัตถกรรมร่วมสมัยที่ต้องรักษาอัตลักษณ์แต่ต้องอยู่รอดในเชิงธุรกิจ

3. คุณสมบัติของวัสดุและเทคนิคการสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์ให้ความสำคัญกับวัสดุและเทคนิคในจุดต่าง ๆ ของกระบวนการ มีการทดลองพัฒนาเทคนิค การสังเกตวัสดุ ศึกษาคุณสมบัติ และความสัมพันธ์ระหว่างช่างฝีมือกับวัสดุเป็นประเด็นสำคัญของงานศิลปหัตถกรรม

กระบวนการที่เกิดขึ้นสลับกันไปมาเป็นกระบวนการพัฒนาความเป็นนวัตกรรม ขึ้นอยู่กับบริบทและวิธีการทำงานของแต่ละคน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. คุณลักษณะของกรณีศึกษาที่เป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

1.1 ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ นักสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยมีคุณลักษณะร่วมที่โดดเด่น ด้านการศึกษา กล่าวคือ มีพื้นฐานการศึกษาในสายศิลปะและการออกแบบ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะผ่านการสังเกตและตั้งคำถาม โดยเฉพาะจากการลงพื้นที่จริง การศึกษาเอกสารอ้างอิง และการทดลองอย่างต่อเนื่อง กระบวนการเรียนรู้ช่วยผสานความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) จากการศึกษาในระบบ และความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) จากประสบการณ์ทำงาน ซึ่งช่วยให้สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ข้ามศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Dyer, J. et al. เรื่องทักษะการเชื่อมโยง (Associational Thinking) ที่เกิดจากการรวมประสบการณ์ ความรู้ และมุมมองที่หลากหลายเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างความเข้าใจใหม่หรือแนวคิดสร้างสรรค์ (Dyer, J. et al., 2011) ดังที่นักสร้างสรรค์เรียนรู้จากการศึกษาเอกสารและหนังสืออ้างอิงทั้งของไทยและต่างประเทศ ได้เรียนรู้ผ่านการลงพื้นที่จริง การทำโครงการร่วมกับชุมชน ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในบริบทและกระบวนการสร้างสรรค์

1.2 ด้านแรงบันดาลใจ มีความสนใจในงานศิลปะและงานฝีมือ ต้องการอนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นแนวทางการทำงาน นักสร้างสรรค์เชื่อมโยงคุณค่าดั้งเดิมกับบริบทร่วมสมัย สอดคล้องกับ ทักษะการเชื่อมโยง Dyer, J. et al. ซึ่งเกิดจากความต้องการอนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่านวัตกรรมในศิลปหัตถกรรมไทยแตกต่างจากนวัตกรรมในบริบทอื่นที่มุ่งเน้นการสร้างสิ่งใหม่ทดแทนสิ่งเก่า (Dyer, J. et al., 2011) ดังที่นักสร้างสรรค์ให้ความสำคัญของการเข้าใจประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา การทำงานร่วมกับชุมชน

และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เข้าถึงตลาดต่างประเทศได้ด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการมองเห็นโอกาสใหม่ และการพัฒนานวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีขั้นสูง

1.3 ด้านแนวทางการทำงานและการแก้ไขปัญหา รักษามาตรฐานคุณภาพงานฝีมือ วางแผนการทำงานเป็นขั้นตอน แบ่งงานตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ใช้ประสบการณ์เดิมในการแก้ปัญหาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เมื่อจำเป็น วางแผนป้องกันปัญหาจากประสบการณ์ที่ผ่านมาบริหาร เป็นไปในทิศทางเดียวกับ Brause, C. ที่พบว่า นักสร้างสรรค์หรือนักออกแบบมักใช้วิธีการค้นพบผ่านการสร้างต้นแบบ (Prototype) และการทดลอง ซึ่งผลลัพธ์ขึ้นอยู่กับการศึกษาและนำข้อผิดพลาดมาปรับปรุง (Brause, C., 2020) ดังที่นักสร้างสรรค์ให้ความสำคัญกับการรักษาและพัฒนาช่างฝีมือที่มีคุณภาพ การควบคุมคุณภาพงานให้คงที่ แจกจ่ายงานให้ตรงความถนัดของผู้ร่วมงาน มีการจัดการต้นทุนการผลิตเมื่อผลิตจำนวนน้อย การสร้างความเข้าใจในมูลค่างานหัตถกรรมให้กับผู้บริโภค

1.4 ด้านความเข้าใจเชิงธุรกิจ นวัตกรรมเข้าใจความต้องการของผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มและมุ่งเน้นตลาดทั้งในและต่างประเทศ สอดคล้องกับ Sun, R. พบว่า นวัตกรรมปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อสินค้าผ่านการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่นเป็นที่ต้องการเฉพาะกลุ่มที่สอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคในตลาดระดับสูง (Sun, R., 2024) ดังที่นักสร้างสรรค์มีกระบวนการบูรณาการระหว่างความต้องการทางธุรกิจ การสร้างนวัตกรรมในการออกแบบ และการต่อยอดเทคนิคดั้งเดิม โดยคำนึงถึงทั้งความสวยงาม ประโยชน์ใช้สอย และความเป็นไปได้ทางการตลาด

2. กระบวนการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2.1 นักสร้างสรรค์แต่ละคนแสดงทักษะการสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีความสอดคล้องกับ Dyer, J. et al. กับการใช้ทักษะความเป็นนวัตกรรม ทั้ง 5 ทักษะ ได้แก่ การเชื่อมโยง (Associating) การตั้งคำถาม (Questioning) การสังเกต (Observing) การทดลอง (Experimenting) และการสร้างเครือข่าย (Networking) มีการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยแตกต่างกัน คือ มีลำดับกระบวนการใช้ทักษะและน้ำหนักที่ต่างกัน นักสร้างสรรค์ส่วนมากใช้ทักษะการเชื่อมโยง (Associating) เป็นทักษะสำคัญในการคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการหลักในการสร้างงานศิลปหัตถกรรมที่ต้องผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิมกับแนวคิดร่วมสมัย (Dyer, J. et al., 2011) เป็นไปตาม Dyer, J. et al. ระบุว่า ทักษะการเชื่อมโยง (Associating) เป็นทักษะหลักที่ใช้ในการสังเคราะห์ความคิดใหม่ ๆ (Dyer, J. et al., 2011) สอดคล้องกับ Wan, M. et al. ที่พบว่า ทักษะการเชื่อมโยง (Associative Thinking) เป็นความสามารถทางปัญญาในการเชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งนำไปสู่การสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ โดยการกระตุ้นให้นักเรียนเชื่อมโยงข้อมูลวิทยาศาสตร์ใหม่กับประสบการณ์เดิมของพวกเขา สามารถช่วยเพิ่มความเข้าใจในหลักการทางวิทยาศาสตร์ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (Wan, M. et al., 2024)

2.2 การสร้างเครือข่าย (Networking) กับชุมชนและช่างฝีมือเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการของนักสร้างสรรค์ที่เริ่มต้นจากการสร้างเครือข่าย ซึ่งสะท้อนลักษณะเฉพาะของงานศิลปหัตถกรรมที่มีรากฐานจากชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับ มธุรส ชาวไร่ปราณ การเชื่อมโยงกับช่างฝีมือในท้องถิ่นสามารถช่วยพัฒนาผลงานที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่ และส่งเสริมความยั่งยืนของวัฒนธรรมและเศรษฐกิจในระดับชุมชน (มธุรส ชาวไร่ปราณ, 2565) ในขณะที่ Kusuma, D. W. et al. พบว่า การผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การผลิต

งานหัตถกรรมจากทรัพยากรในท้องถิ่น เข้ากับการพัฒนาชุมชน สามารถเสริมสร้างเศรษฐกิจและความสามัคคีในชุมชนได้สอดคล้องกับบริบทเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Kusuma, D. W. et al., 2024) ดังที่นักสร้างสรรค์นักศึกษาที่มีแนวทางการผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับการออกแบบร่วมสมัย มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับช่างฝีมือและชุมชน แต่ยังพบความท้าทายในเรื่องเดียวกัน คือ การรักษาคุณภาพงานฝีมือ การหาและรักษาช่างฝีมือที่มีคุณภาพ

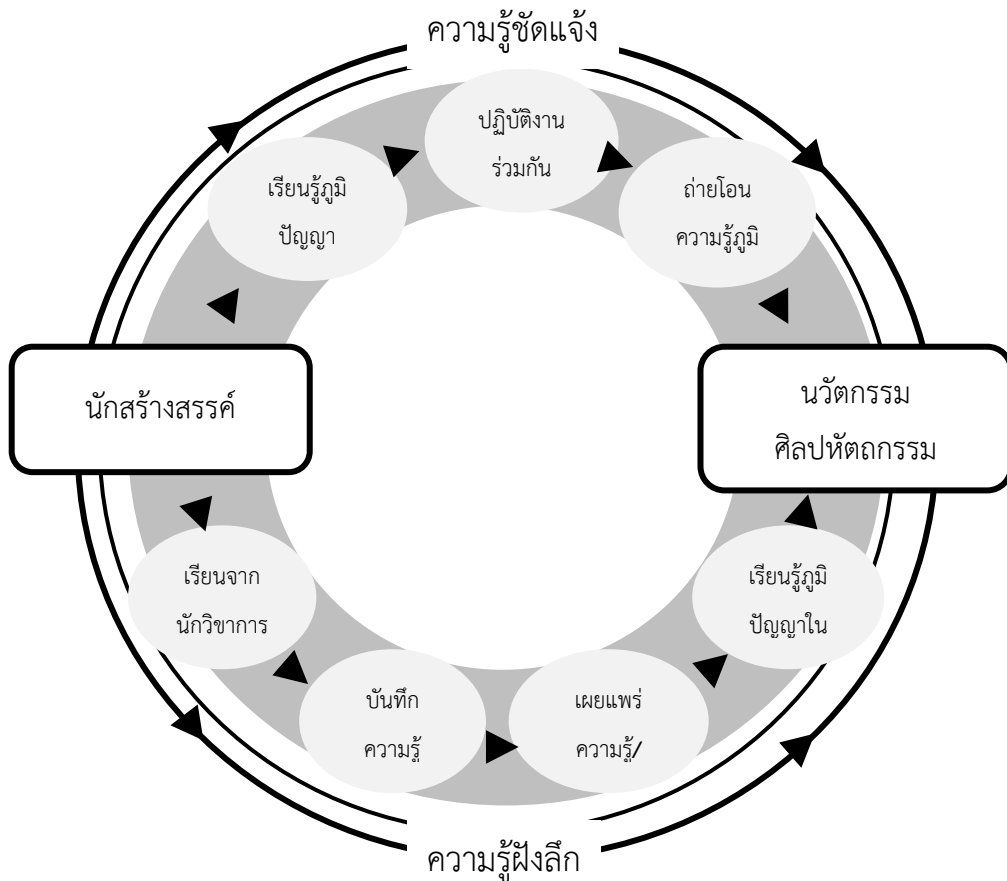
อย่างไรก็ตาม การปรับใช้ทักษะนวัตกรรมในบริบทศิลปหัตถกรรม ไม่ได้กำหนดลำดับการใช้ทักษะที่ตายตัว ในขณะที่แนวคิดทักษะความเป็นนวัตกรรม มักพบว่า เริ่มต้นด้วยคำถามและการสังเกต การศึกษาครั้งนี้ พบว่านักสร้างสรรค์แต่ละคนมีจุดเริ่มต้นที่แตกต่างกัน ความแตกต่างนี้อาจเกิดจากธรรมชาติของงานศิลปหัตถกรรมที่มีทั้งมิติเชิงวัฒนธรรม เทคนิค และสังคม ทำให้จุดเริ่มต้นของกระบวนการสร้างสรรค์มีความหลากหลาย เป็นไปในทิศทางเดียวกับ อชราพร สุขทอง ที่พบว่า ในการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมมักเริ่มจากการสังเกตองค์ความรู้เดิมที่สืบทอดมา เช่น การทอผ้าไหมสุรินทร์ที่ช่างฝีมือต้องเข้าใจรูปแบบลายดั้งเดิมก่อนพัฒนาต่อยอด และเชื่อมโยงภูมิปัญญาดั้งเดิมกับแนวคิดสมัยใหม่เพื่ออนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมนั้น (อชราพร สุขทอง, 2567)

การถ่ายทอดความรู้ควรต้องผสมผสานทั้งความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) โดยเฉพาะในการพัฒนาศิลปหัตถกรรมต้องควรถึงระบบการถ่ายทอดความรู้ที่มีลักษณะเฉพาะ ควรมีการบันทึกและถ่ายทอดความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ผ่านระบบการศึกษา ส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ซึ่งนักสร้างสรรค์ผ่านการทำงาน ทำวิจัย และทำงานร่วมกับชุมชนช่างฝีมือจำนวนมากซึ่งเกิดการแลกเปลี่ยนและบันทึกความรู้ระหว่างชุมชนและนักสร้างสรรค์ รวมถึงนักสร้างสรรค์ยังผสมผสานความรู้ระดับสูงจากการเรียนเข้ากับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ UNESCO พบว่า ในประเทศโบลิเวียเกิดการสูญหายของภูมิปัญญาเทคนิคดั้งเดิมถึง 70% เมื่อขาดการฝึกปฏิบัติจริงแม้มีเอกสารบันทึกก็ตามจึงควรสร้างทำให้ความรู้เกิดความยั่งยืนอยู่เสมอ (UNESCO, 2015)

นอกจากนี้ นักสร้างสรรค์ส่วนมากเริ่มต้นศึกษาเอกสาร ค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา แหล่งค้นคว้าออนไลน์ ทั้งในและนอกชั้นเรียน รวมถึงกระแสโลกที่เกี่ยวข้องกับหัตถกรรมและการออกแบบจำนวนมาก เพื่อได้ความรู้ชัดแจ้งมากกว่าศึกษาจากความรู้ฝังลึกจากชุมชน หรือ ผู้ทรงภูมิปัญญา ซึ่งการผสมผสานและแปลงความรู้ทั้งสองรูปแบบเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้เกิดนวัตกรรมในงานศิลปหัตถกรรมสัมพันธ์กับ SECI Model (Nonaka, I. & Takeuchi, H., 1995) เป็นไปในทิศทางเดียวกับ กนกกร จีนา และอลงกรณ์ คูตระกูล กล่าวถึง การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมโดยเริ่มจากการเข้าสังคมเพื่อแบ่งปันความรู้ (Socialization) ผ่านการทำงานร่วมกับช่างฝีมือในพื้นที่ และแปลงความรู้ฝังลึกให้เป็นความรู้ชัดแจ้ง (Externalization) เพื่อบันทึกเทคนิคดั้งเดิมในรูปแบบเอกสารและวิดีโอ (กนกกร จีนา และอลงกรณ์ คูตระกูล, 2561) โดย Sarah, S. S. B. et al. พบว่า แนวคิดที่ถูกใช้โดยกลุ่มต่าง ๆ ในลักษณะที่ต่างกัน สามารถปรับตัวความต้องการและข้อจำกัดของแต่ละกลุ่มแต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ร่วมในระดับพื้นฐาน นักสร้างสรรค์มักเริ่มต้นการศึกษาความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) มากกว่าการศึกษาจากความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ที่มาจากชุมชนหรือผู้ทรงภูมิปัญญา อย่างไรก็ตาม การผสมผสานและแปลงความรู้ทั้งสองรูปแบบนี้เป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้เกิดนวัตกรรมในงานศิลปหัตถกรรม (Sarah, S. S. B. et al., 2020) สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Boyes, B., Kašparová, P. & Michalová, T. ที่ว่าความรู้ฝังลึก เช่น หัตถกรรม

สามารถปรับตัวตามบริบทต่าง ๆ ได้ โดยยังคงรักษาลักษณะพื้นฐานเฉพาะของงานไว้ได้ (Boyes, B., 2019); (Kašparová, P. & Michalová, T., 2023)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 วงจรการแปลงความรู้ความชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ของศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัย

1. การใช้ทักษะความเป็นนวัตกรรมมีความสอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรม พื้นฐานการศึกษา และประสบการณ์ของนักสร้างสรรค์เป็นผลให้เกิดลำดับการใช้ทักษะที่หลากหลาย การพัฒนาทักษะทางนวัตกรรมควรคำนึงถึงบริบทวัฒนธรรมและจุดแข็งของแต่ละบุคคลมากกว่าการกำหนดกระบวนการเดียวที่ใช้ได้กับทุกคน
2. การแปลงความรู้ ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นวงจรต่อเนื่องแต่เกิดขึ้นในลักษณะของวงจรคู่ขนานที่ดำเนินไปพร้อมกัน ดังภาพ
3. นักสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมเป็นผู้บูรณาการวงจรทั้ง 2 ให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ขึ้น นอกเหนือจากทักษะ 5 ประการ ตามแนวคิดทักษะความเป็นนวัตกรรม ได้แก่ การเชื่อมโยง การตั้งคำถาม การสังเกต การทดลอง และการสร้างเครือข่ายแล้ว ยังพบว่า ทักษะการเล่าเรื่อง (Storytelling) เป็นทักษะที่มีความสำคัญ

โดยเฉพาะในบริบทเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่าและประสบการณ์ ซึ่งทักษะการเล่าเรื่องช่วยให้นักสร้างสรรค์สามารถถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรมผ่านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม สร้างความเชื่อมโยงระหว่างผลิตภัณฑ์กับผู้บริโภค และเพิ่มมูลค่าผ่านการเล่าเรื่องราวอย่างมีความหมาย

สรุปและข้อเสนอแนะ

นวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัย มี 3 คุณลักษณะหลัก ดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านการศึกษาและการเรียนรู้ แรงบันดาลใจ แนวทางการทำงาน เรียนรู้ผ่านการลงพื้นที่จริง การแก้ไขปัญหาและพัฒนาผลงานเชิงนวัตกรรม ความเข้าใจเชิงธุรกิจ มีพื้นฐานการศึกษาศิลปะและการออกแบบ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการบูรณาการออกแบบร่วมสมัย มองวัสดุในมุมใหม่ เข้าใจความต้องการของตลาดเฉพาะกลุ่ม และแก้ปัญหาโดยอาศัยประสบการณ์ 2) มีทักษะที่สอดคล้องกับแนวคิดทักษะความเป็นนวัตกรรม 5 ประการ ได้แก่ 2.1) การเชื่อมโยง (Associating) เชื่อมโยงภูมิปัญญาดั้งเดิมกับการออกแบบร่วมสมัย 2.2) การตั้งคำถาม (Questioning) ตั้งคำถามเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างมูลค่าเพิ่ม 2.3) การสังเกต (Observing) สังเกตวัสดุ ตลาด และผู้บริโภคอย่างละเอียด 2.4) การสร้างเครือข่าย (Networking) สร้างความร่วมมือกับช่างฝีมือและผู้เชี่ยวชาญ 2.5) การทดลอง (Experimenting) ทดลองพัฒนาเทคนิคและวัสดุใหม่ และ 2.6) ทักษะการเล่าเรื่อง (Storytelling) มีความสำคัญในการถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรม และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ 3) มีกระบวนการสร้างสรรค์ที่โดดเด่นแตกต่างกันในแต่ละคน ได้แก่ การบูรณาการองค์ความรู้กับงานหัตถกรรมร่วมสมัย การอนุรักษ์และตีความมรดกทางวัฒนธรรม การเรียนรู้จากชุมชนและการพัฒนาเชิงธุรกิจ พัฒนาระบบการผลิต และแนวคิดความยั่งยืน องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยพบว่า การใช้ทักษะความเป็นนวัตกรรมมีความสอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรม การแปลงความรู้ระหว่างความรู้ชัดแจ้งและความรู้ฝังลึกเกิดขึ้นในลักษณะวงจรคู่ขนาน และนักสร้างสรรค์เป็นผู้บูรณาการวงจรความรู้ให้สมบูรณ์ การวิจัยมีข้อเสนอแนะ 1) ควรส่งเสริมคุณลักษณะของนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านการศึกษาศิลปะ ประวัติศาสตร์ และการออกแบบเชิงอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยด้วยการบูรณาการออกแบบร่วมสมัย สร้างแรงบันดาลใจผ่านนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จ ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงพื้นที่จริง เรียนรู้พัฒนาผลงานเชิงนวัตกรรม มองวัสดุในมุมใหม่ ฝึกการแก้ไขปัญหาโดยอาศัยประสบการณ์ ส่งเสริมความเข้าใจเชิงธุรกิจ เข้าใจความต้องการของตลาดเฉพาะกลุ่ม 2) ควรส่งเสริมการเรียนรู้แบบเป็นกระบวนการเพื่อพัฒนาความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และฝึกฝนทักษะนวัตกรรม ได้แก่ การเชื่อมโยงภูมิปัญญากับการออกแบบร่วมสมัย การตั้งคำถามเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่า การสังเกตวัสดุ ตลาดและผู้บริโภค การสร้างเครือข่ายกับช่างฝีมือและผู้เชี่ยวชาญ การทดลองพัฒนาเทคนิคและวัสดุใหม่ การเล่าเรื่องถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรม และเพิ่มมูลค่า และ 3) การพัฒนาเครือข่ายและระบบนิเวศ นักสร้างสรรค์ให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่าย การร่วมมือกันระหว่างช่างฝีมือ นักออกแบบ นักการตลาด และผู้บริโภค เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างระบบนิเวศที่ยั่งยืน รวมถึงสร้างเครือข่ายข้ามวัฒนธรรมช่วยเปิดตลาดและแลกเปลี่ยนเทคนิคใหม่ ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กนกกร จีนา และอลงกรณ์ คูตระกูล. (2561). กระบวนการถ่ายทอดความรู้จากมหาวิทยาลัยสู่ชุมชน: กรณีศึกษาโครงการอนุรักษ์วิหารพระเจ้าพันองค์ วัดปงสนุก จังหวัดลำปาง. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 9(1), 59-80.
- กรมป่าไม้. (2561). แผนแม่บทบริหารจัดการทรัพยากรไม้และหวายแห่งชาติ พ.ศ. 2561 - 2579. กรุงเทพมหานคร: กรมป่าไม้.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). รู้จักกระทรวงดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.mdes.go.th/about>
- นักสร้างสรรค์ 1. (20 มี.ค. 2567). ความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (ปริยศรี พรหมจินดา, ผู้สัมภาษณ์)
- นักสร้างสรรค์ 2. (7 พ.ค. 2567). ความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (ปริยศรี พรหมจินดา, ผู้สัมภาษณ์)
- นักสร้างสรรค์ 3. (20 มี.ค. 2567). ความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (ปริยศรี พรหมจินดา, ผู้สัมภาษณ์)
- นักสร้างสรรค์ 4. (19 เม.ย. 2567). ความเป็นนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมจักสานร่วมสมัยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (ปริยศรี พรหมจินดา, ผู้สัมภาษณ์)
- มธุรส ชาวไร่ปราณ. (2565). รูปแบบการจัดการทางศิลปหัตถกรรมชุมชนบ้านห้วยด้า จังหวัดอุตรดิตถ์. ใน วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรัทยา ธรรมกิตติภพ. (2561). คุณลักษณะของผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกิจกรรมเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 14(2), 109-123.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2565). ความเป็นมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2546 อนุมัติการจัดตั้ง “สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.)”. เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://shorturl.asia/Sp0uW>
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2562). พรบ.การจัดตั้งกระทรวง อว. เรียกใช้เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.ops.go.th/th/aboutus/legal-ops/82-act/2138-mhesi-laws>
- สุภารักษ์ จูตระกูล. (2563). นวัตกรรมสินค้าภูมิปัญญาไทยเชิงสร้างสรรค์กับการตลาดเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล. วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์, 24(1), 234-246.
- อัคราพร สุขทอง. (2567). นวัตกรรมหัตถศิลป์ถิ่นสุรินทร์ ภูมิปัญญาหัตถกรรมอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม, 18(3), 448-467.

- Boyes, B. (2019). The emerging concept of boundary objects in knowledge management. Retrieved March 8, 2025, from <https://realkm.com/2019/12/06/the-emerging-concept-of-boundary-objects-in-knowledge-management/>
- Brause, C. (2020). Creative Framing, Systematic Exploration. *Technology | Architecture + Design*, 4(1), 2-3.
- Dyer, J. et al. (2011). *The innovator's DNA: Mastering the five skills of disruptive innovators*. New York: Harvard Business Press.
- Howkins, J. (2013). *The Creative Economy: How People Make Money from Ideas* Penguin Books. Retrieved March 2025, 8, from <https://books.google.co.th/books?id=mcxlnAEACAAJ>
- Kašparová, P. & Michalová, T. (2023). SECI Knowledge Model and Opportunities of Engaging Business Intelligence by Maturity Level: Case Study at Selected Businesses in the Czech Republic. *Journal of Intelligence Studies in Business*, 13(2), 6-24.
- Kusuma, D. W. et al. (2024). Management Analysis: Community Empowerment Based on Local Wisdom. *Image: Jurnal Riset Manajemen*, 12(2), 317-332.
- Nonaka, I. & Takeuchi, H. (1995). *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. Oxford: Oxford University Press.
- Sarah, S. S. B. et al. (2020). Enhancing Knowledge Exchange and Collaboration Between Craftspeople and Designers Using the Concept of Boundary Objects. *International Journal of Design*, 14(1), 113-133.
- Sun, R. & Xing, C. (2024). User Scenario and Demand Analysis of High-end New Energy Vehicle Brands. *International Journal of Global Economics and Management*, 4(1), 318-325.
- UNESCO. (2015). *Transmission and education: a cumulative in-depth study of periodic reports*. Retrieved March 12, 2025, from <https://ich.unesco.org/en/focus-on-transmission-and-education-2015-00875>
- Wan, M. et al. (2024). Fostering creative thinking skills through digital storytelling. *Journal of Pedagogical Research*, 8(3), 147-162.